

Beogradska filharmonija
Sezona 2021/22
Baš smo vas se uželeli

Petak, 11. mart 2022.
Koncert posvećen uspomeni na Zorana Đinđića

Mario Venzago
Simon Hefele, truba

Rihard Wagner
Faust-uvertira

Trajanje: oko 12 minuta

Robert Šuman
Faust uvertira, WoO 3

Trajanje: oko 9 minuta

Kristijan Jost
Pietà (In memoriam Čet Bejker)

Trajanje: oko 20 minuta

Artur Honeger
Liturgijska simfonija

Dies irae
De profundis clamavi
Dona nobis pacem

Trajanje: oko 30 minuta

Johan Sebastijan Bah/Leopold Stokovski (ar.)
Moćna tvrđava je naš Bog

Trajanje: oko 4 minuta

Johan Sebastijan Bah/Leopold Stokovski (ar.)
Tokata i fuga u de-molu, BWV 565

Trajanje: oko 10 minuta

Rihard Wagner (1813-1883) je svoju *Faust uvertiru* prvobitno koncipirao kao prvi stav simfonije bazirane na Geteovoj drami. Ideja simfonije je, ipak, bila napuštena s obzirom na to da je Wagner u to vreme bio zauzet radu na operi *Lutajući Holanđanin*. Nakon prvobitne verzije iz 1840, nastala je konačna verzija 1855. godine, sa ovim naslovom. Tematika je vezana za samog Fausta, i bavi se radnjom koja je prethodila sretanju Mefista i upoznavanju sa Margaretom. Delo dočarava izuzetnu introspektivnu sliku protagonista – duševnog nemira, nadanja i borbe sa sudbinom.

Još jedan kompozitor, Wagnerov savremenik, bavio se temom Fausta. **Robert Šuman** (1810–1856) je inspirisan Geteovim delom, 1844. godine odlučio da muzički otelotvori legendu o Faustu, koji zarad sticanja tajanstvenih znanja prodaje dušu đavolu. S obzirom na to da Šuman nije želeo da sledi narativni tok u svom delu, prvobitnu misao o pisanju opere zamenio je idejom o fragmentima koji će dobiti svoju muzičku transpoziciju. Tako je nastao oratorijum *Prizori iz Geteovog Fausta*, a delimično završeno delo dirigovao je Franc List, 1849. godine, na godišnjicu Geteovog rođenja. Na njegov predlog, Šuman je napisao uvertiru, kao poslednji završeni segment *Prizora*, 1853. godine. Poput Wagnerovog istoimenog dela, uvertira je *karakterna slika* Fausta – tmurni uvod prikazuje protagonistu uronulog u svoje misli, slede traganja za idealima i istinom, uz povremene lirske epizode koje aludiraju na Margaretin lik.

Kristijan Jost (1963) jedan je od najznačajnijih nemačkih savremenih kompozitora, sa stvaralačkim opusom širokog dijapazona, koji između ostalog obuhvata operu, balet, simfonijsku i kamernu muziku.

Pietà je poslednje delo u Jostovoj *Rekvijem trilogiji*, koju je započeo 2000. godine. Iako je napisana poslednja, *Pietà* je prvo delo u ciklusu, nakon koga sledi *Dies Irae* za trobmon i orkestar i *Lux Aeterna* za alt saksofon i orkestar. Dela iz trilogije se takođe izvode pojedinačno.

Iako *Pietà* nije džez komad, podnaslov *In memoriam Čet Bejker* nagoveštava osnovnu muzičku ideju. Truba ulazi u teren džeza sa Bejkerovom raznovrsnošću i elegancijom. Njegova srceparajuća životna priča i tragična smrt prikazani su lirskim adađom. Ova ideja se proširuje na

sudbinu čitavog ljudskog roda u sledećim kompozicijama iz trilogije. Kao posledica, *Pietà* zbog svoje prirode i specifičnog parta solo trube, predstavlja najintimniji deo ciklusa.

Liturgijska simfonija je treće simfonijsko ostvarenje švajcarsko-francuskog kompozitora **Artura Honegera** (1892 - 1955), nastala u suton Drugog svetskog rata. Delo je koncipirano u tri stava od kojih je svaki nazvan po liturgijskom tekstu iz *Rekvijema*. Prvi stav, energičan i agresivan, nosi naslov *Dies irae*, dok je lagani, *De profundis clamavi*, kontrastan i meditativan. Finale, nazvan *Dona nobis pacem* više je epizodičnog karaktera, sa brutalnim marševskim ritmom koji gradi disonantni klimaks pred dugu, liričnu kodu koja zaokružuje delo.

Sam Honeger je napisao opsežan komentar o delu, eksplicitno dovodeći u vezu muziku sa ratnim strahotama, sa željom za mir.

Liturgijska simfonija nastala je 1945-46, kao porudžbina švajcarske fondacije *Pro Helvetia*, a premijerno je izvedena u Cirihu 17. avgusta 1946. godine. Orkestrom Romanske Švajcarske dirigovao je Šarl Minš. Delo je postalo specijalnost Herberta fon Karajana, koji ga je često izvodio, a njegov snimak se i danas smatra jednom od najboljih interpretacija u istoriji.

Ein feste Burg ist unser Gott (*Moćna tvrđava je naš Bog*), BWV 80 je horska kantata **Johana Sebastijana Baha** (1685-1750), napisana za Dan reformacije. Delo je prerada jedne od njegovih Vajmarskih kantata, i najverovatnije je nastalo oko 1723. godine, po Bahovom preseljenju u Lajpcig. Kantata je napisana za četvoro vokalnih solista, četvoroglasni hor i kamerni barokni ansambl.

Još jedno Bahovo delo, **Tokata i fuga u de-molu**, BWV 565, napisano je za orgulje. Pored kontradikcija od autorstvu, vreme nastanka je takođe predmet muzikoloških rasprava, i proteže se od 1704. do čak 1750. godine. Danas je uvreženo mišljenje da je ovo delo mladog autora, i datira između 1704. i 1707. godine. Delo je čitav vek preživelo u rukopisu koji je načinio Johannes Rink, a prvo izdanje je doživelo u vreme *Bahove renesanse*, u XIX veku. Štampano je 1833. godine, a na koncertnom repertoaru se našlo zahvaljujući Feliksu Mendelsohnu, koji je delo izveo 1840. godine i potom nadalje popularisao. U XX veku, jedan od najvećih dirigenata tog doba, Leopold Stokovski (1882-1977) u periodu od 1920-ih do 1940-ih napravio je veliki broj transkripcija

Bahovih dela za simfonijski orkestar. Pored orguljske muzike, orkestrirao je i delove Bahovog repertoara za solo violinu, klavir, kao i delove najpoznatijih kantata. *Ein feste Burg ist unser Gott* transkribovana je 1933, a *Tokata i fuga u de-molu* 1927. godine. Transkripcija *Tokate i fuge u de-molu* postala je poznata najširoj publici kroz čuvenu Diznijevu *Fantaziju*, za koju je dela dirigovao upravo Stokovski, koji se i sam pojavljuje u filmu.

mr Asja Radonjić